

VÄRLDEN OCH VI

Tidskrift om FN, demokrati och federalism

Under årtionden var Sovjetunionen den stora stötestenen i FNs arbete, både i Generalförsamlingen och Säkerhetsrådet. Till och med teknologernas "Blandaren" kommenterade förhållandet så: "Den ryska vetoskörden har i år slagit alla rekord".

Sedan kalla krigets dagar har läget ändrats. Som den i praktiken numera enda stormakten – politiskt och ekonomiskt – behöver USA inte samarbeta med andra stater, åtminstone inte särskilt mycket. USA, eller snarare George W Bush-administrationen, ser sig som världspolis och världssamvete, och kringgår eller struntar i FN.

Det blir allt vanligare med kvinnor på politiska toppbefattningar.

Här två nya kvinnliga presidenter 2006: Michelle Bachelet, Chile (t.v.) och Ellen Johnson Sirleaf, Liberia.

Innehåll:

	<i>sid</i>
Demokratiska val kritiseras	2
Eliasson vid FNs reformroder	2
Kvinnor med politisk makt	3
Nytt från ICC	4
Storebror ser och hör	5
Rapport från ett ihjältiget seminarium	6
Årsmöte SVF	8

Nummer 1

Årgång 58

2006

ISSN 0346-4881

Demokratiska val kritiseras av demokratier

En av de grundläggande definitionerna på ett demokratiskt land är att landets styrelse väljs i fria val. Men ibland kritiserats sådana val starkt – av demokratier.

Demokratin som styrelseform har under den senare hälften av 1900-talet ”slagit igenom”. Ja, så till den grad att även diktaturstater har gett sig själva etiketten ”demokratier”. Vi kommer fortfarande ihåg Sovjetunionens randstater mot väst som, medan dom fortfarande var totalitära enpartistater, betecknade sig själva som ”folkdemokratier”. Och stater i Fjärran Östern har på senare år talat om sin totalitära styrelseform som ”en asiatisk form av demokrati”.

Både EU:s medlemsstater och USA är stolta över att vara demokratier. Men valen i Palestina och Irak, båda nya demokratier, har kritiserats både av

USA och EU - inte för att det förekommit valfusk eller något sådant utan för att folket röstat ”fel”. I Palestina t.ex. har Hamas, med uttalad målsättning att utplåna grannstaten Israel, fått betryggande majoritet. Det förstör ju onekligen den ofta uttalade tron att demokratier inte krigar med varandra.

Man kommer att tänka på vad Winston Churchill lär ha sagt: ” **Demokrati är ett förbannat dåligt styrelseskick. Men ingen har hittat på något bättre**”.

□

Eliasson vid FN:s reformroder

Hälsad av traditionella orden om ”historiskt beslut” och ”avgörande ögonblick” beslutade Generalförsamlingen om det nya Rådet för Mänskliga Rättigheter.

Jan Eliasson (2000-2005 Sveriges ambassadör i USA, och numera svensk utrikesminister) har en ny maktpåliggande uppgift: att som president för Generalförsamlingen styra FN in i de nya föreslagna förbättringarna i Kofi Annans paket ”Under större frihet”.

FN:s Generalförsamling antog 15 mars med mycket stor majoritet ett av de – troligen – viktiga förslagen: att ersätta den hittillsvarande Kommissionen för Mänskliga Rättigheter med ett motsvarande Råd. Vi behandlade det förslaget relativt detaljerat i förra numret av ”Världen och Vi” – här en uppdatering.

Rådets medlemmar skulle enligt det ursprungliga förslaget utses av Generalförsamlingen med två tredjedels majoritet, men detta har ”under resans gång” förändrats till enkel majoritet. Närmare bestämt måste varje medlem i Rådet röstas in med minst 96 röster i Generalförsamlingen. Det ökar ju

risken att stater utan intresse för mänskliga rättigheter även i fortsättningen får chansen att sitta med i Rådet. Dock kan en invald Rådsmedlem avsättas om minst två tredjedelar av Generalförsamlingen så önskar.

Medlemmarna för det nya Rådet röstas in i maj och den första Råds-sessionen skall bli i juni.

Human Rights Watch kommenterar: ”Vi hoppas att den starka fokuseringen på medlemsskapet skall ändra den politiska kulturen så att medlemsskapet inte ses som en rättighet utan ett privilegium för de regeringar som respekterar de mänskliga rättigheterna.”.

Verkligheten: Bland i maj valda medlemmar till Rådet finns bl.a. Kina, Ryssland, Saudiarabien, Pakistan och Kuba. – Rävar i hönsgården!

□

Kvinnor med politisk makt

av *Torulf Gunnarsson*

Traditionellt har män varit ledare i politiken. Kvinnor har visserligen varit statsöverhuvuden även under tidigare år – tänk bara på drottning Margareta, *1353 (1388-1412), Elisabeth I, *1533 (1558-1603) och Katarina den stora, *1729 (1762-1796), men de har varit undantag. Först sedan andra hälften av 1900-talet har det förekommit kvinnor som presidenter eller statsministrar, totalt ett femtiotal. Här en liten lista på några som är speciellt kända

Indira Gandhi * 1917 (Indien, statsminister 1966-77, 1980-84).

Indiens enhet, sekularisering, modernisering och oberoende var hennes politiska mål. Hennes centraliserade maktpolitik och manipulerande taktik väckte dock stark opposition..

Golda Meir * 1898 (Israel, statsminister 1969-74).

Meir, som 1966–68 var generalsekreterare i Israels arbetarparti, blev i mars 1969 premiärminister. Hon framstod 1969–74 som en beslutskraftig, hårdför och allmänt respekterad ledare för landet. Eldprovet för Meirs ledarskap blev det överraskande oktoberkriget 1973.

Margaret Thatcher * 1925 (England, statsminister 1979-90).

Storbritanniens första kvinnliga statsminister. Hon blev en symbol för en kompromisslös anti-kommunistisk. Hon fördjupade samarbetet med USA och NATO och rustade upp det brittiska försvaret men föll slutligen på sina försök till social nedrustning

Vigdís Finnbogadóttir * 1930 (Island, president 1980-96).

År 1980 valdes hon till Islands president och omvaldes 1984, 1988 och 1992. Hon var världens första folkvalda kvinnliga statsöverhuvud och genom sin representativa förmåga en uppskattad företrädare för sitt land.

Gro Harlem Brundtland * 1939 (Norge, statsminister 1986-89, 1990-96)..

Efter akademiska studier i Oslo och i Boston var Brundtland 1965–74 verksam som läkare i Oslo.

Hon har innehaft flera offentliga uppdrag, bl.a. som delegat i Nordiska rådet. Åren 1984–87 ledde hon FN:s Världskommission för miljö och utveckling (den s.k. Brundtlandkommissionen) och var under åren 1998-2003 chef för WHO.

Corazon Aquino * 1933 (Filippinerna, president 1986-92).

Hon blev en symbol för motståndet mot Marcos regim. I presidentvalet i februari 1986 blev hon officiellt slagen av Marcos. Denne anklagades dock för valfusk, och en folklig resning utbröt. Aquino tillträdde som president, och Marcos lämnade landet.

Tarja Halonen * 1943 (Finland, president från 2000).

Halonen är till yrket advokat. Hon var justitieminister 1990 - 1991, Minister för nordiskt samarbete 1989 – 1991 och utrikesminister 1995 – 2000.

Ellen Johnson-Sirleaf * 1938, (Liberia, president från 2006).

Johnson-Sirleaf är ekonom, utbildad vid det amerikanska universitetet Harvard. Hon har suttit i fängelse två gånger. När Samuel Doe var diktator i Liberia satt hon i fängelse i över ett år. 1978 blev hon finansminister.

Michele Bachelet * 1951 (Chile, president från 2006).

Michelle Bachelet tillträdde som landets första kvinnliga president den 11 mars i år. Hennes regering består av 10 manliga och 10 kvinnliga ministrar.

□

Nytt från ICC

av Jan Bellander

Första anståndet vid ICC

10 februari 2006 utfärdade ICC en häktningsorder mot **Tomas Lubanga**, ledare för den Kongos Patriotiska Union (UPC). 19 mars häktades Lubanga i Kinshasa och överfördes några dagar senare till Haag för att ställas inför rätta. Detta blir det första mål som avhängiggörs inför ICC, den permanenta internationella brottsmålsdomstolen.

Det brott som Lubanga anklagas för är att ha anskaffat och aktivt använt sig av barnsoldater (barn under 15 år) i det inbördeskrig som pågått i Kongo under lång tid.

Till Haag men inte till ICC

Charles Taylor, tidigare president för Liberia, arresterades 29 mars 2006 i Freetown, Sierra Leone, anklagad för krigsförbrytelser. Meningen var från början att han skulle dömas i Freetown av en särskild tribunal för krigsförbrytelser. Taylor har emellertid många anhängare, och för att undvika oroligheter har Sierra Leones regering vänt sig till

Ratificering av Rom-stadgan

Stödjande ratificering av ICCs Rom-stadga är väsentlig för att göra medlemsskapet i ICC verkligt globalt och universellt. För att ICC skall lyckas måste en allt större majoritet av världens nationer stödja ICC och ROM-stadgan och aktivt samarbeta inom sådana områden som att skaffa bevis, överlämna häktade individer och hålla nationella rättegångar. Rom-stadgan trädde i kraft i juli 2002 sedan 60 stater ratificerat stadgan, årtionden innan man trott det möjligt. **Nu, bara några år senare har antalet stater som ratificerat stadgan stigit till 100.** Den hundrade ratificeringen, av Mexico i oktober 2005, representerade en viktig milstolpe på väg mot universellt antagande av stadgarna.

Kommentarer från människorättsorganisationer hälsar anståndet med tillfredsställelse men menar att många andra brott än det aktuella begåtts mot Kongos befolkning och hoppas att detta skall resultera i fler anstånd. ICC undersöker f.n. flera fall av brott mot de mänskliga rättigheterna bl.a. ytterligare i Kongo, samt i Darfur, Sudan och Uganda.

Hollands utrikesdepartement och bett att rättegången istället skall få äga rum i Haag.

Den internationella brottsmålsdomstolen ICC har visserligen ingen domsrätt i det aktuella fallet eftersom ICC formellt skapades först i juli 2002 medan de brott som Taylor anklagas för skedde under 1990-talet, men ICC kommer antagligen att låna ut lokaler för domstolsförfarandet.

I de flesta fall ligger utmaningen att övertyga regeringar att börja fundera på ratifikation en ren utbildningsfråga. CICC spelar en viktig roll när det gäller att tillhandahålla korrekt och aktuell information om internationell rätt och ICC. Men CICC stödjer också länder när det gäller att komma över möjliga konstitutionella och juridiska hinder för ratificering. CICC engagerar sig också aktivt i ansträngningar att stimulera och generera den nödvändiga politiska viljan för att länder skall bli medlemmar i Domstolen.

se vidare:

CICC: www.iccnw.org

Storebror ser och hör

av Jan Bellander

Myndigheters kontroll av medborgare motiveras ofta av behovet att förhindra lagbrott. Men risken finns att man av ren klåfingrihet inkräktar på enskildas privatliv.

Skapandet av Internet ("Nätet") har inneburit ett genombrott för globaliseringen av kommunikationer. Idag finns, uppskattas det, ett par miljarder användare av Nätet. Här har yttrandefriheten nått globala proportioner! På gott och ont: bland korrekt och värdefullt material hittar man mycket skräp och lögn på Nätet, och brott mot olika länders lagar. Mångfald mera än enhet!

Nätet är gränslöst. En adress som man knappar in kan lika väl leda till en server i samma kvarter som till en på andra sidan jorden. Nationalstaternas regeringar – som redan fått lära sig inse suveränitetens begränsningar i globaliseringens värld – har fått se ytterligare en begränsning: att förbjuda en server i det egna landet är ett slag i luften när samma information kan finnas på servrar i andra länder. Ett färskt exempel: här i Sverige stängdes nyligen – efter påtryckningar från SÄPO/UD – Sverigedemokraternas hemsida där en niddbild av Muhammed publicerats. Hemsidan öppnades snart igen, nu i en server utanför Sveriges gränser.

Men regeringar gör förstås så gott dom kan. Under många år försökte Kina undertrycka Internet helt. När detta inte längre är möjligt har de stora amerikanska internetföretagen Google, Yahoo, Microsoft och Cisco gått med på att "censurera" de sökningar som utförs i Kina på deras system. Hellre än att avstå från en lukrativ och jättelik marknad stöder alltså dessa företag Kinas totalitära regim som rutinemässigt kränker yttrande- och religionsfriheten. USA:s kongress, som under senare år inte gjort mycket för mänskliga rättigheterna varken inom eller utanför USA, reagerade dock denna gång. De fyra företagen kallades till kongressförhör och fick bl.a. veta att dom för snöd vinnings skull trampade på dom mänskliga rättigheterna. Någon månad senare godkände dock samma kongress en förlängning av den s.k. Patriot Act, som ger *amerikanska* myndigheter långtgående rättigheter att på olika sätt spionera på

amerikanska medborgare. Lättare att se fel på andra än på sig själv.

De ovannämnda "sökföretagen" begränsar för övrigt sökmöjligheterna på Nätet även i andra länder än Kina, med hänvisning till lagstiftningen i respektive länder. Så begränsas möjligheten att söka efter barnpornografi i Googles svenska version; i den tyska har man svårigheter finna uppgifter om nazismen och sajter som förnekar Förintelsen.

En allvarligare kritik än den som riktas mot de nämnda Internetföretagen kan dock riktas mot regeringar, även i demokratiska länder. En Storebrorsmentalitet, motiverad av ett behov av att kontrollera laglydnaden, växer fram utan allt för stora protester från medborgarna. Som nämnts tidigare i "Världen och Vi" har i EU myndigheterna fått vittgående befogenheter att kontrollera medborgarnas teletrafik. I Sverige, t.ex. är sedan länge telefonavlyssning laglig, och därutöver kommer nu all mobiltelefontrafik och Internettrafik registreras. Vår justitieminister fann sig nyligen föranlåten att försvara den nya lagen (bl.a. i en insändare i DN) med att man i alla fall inte skulle registrera varken innehållet i mobiltelefontrafiken och exakt vilka filer som nedladdats från de besökta Internet-sajterna.

Men "Storebror" inte bara hör utan ser också. I Stockholm pågår ju f.n. ett försök med trafiktullar där kameror registrerar registreringsnumret på passerande bilar. I Storbritannien, där vägkameror både inom och utom London är mycket vanligt, föreslår nu en rådgivare till en parlamentskommitté inom trafik-säkerhetsområdet att nätet av vägkameror med automatisk inläsning av bilars nummerplåtar (Automatic Number Plate Recognition, ANPR) ska börja användas för nya syften. Som exempel nämns jakt på bilister som kör utan säkerhetsbälte och bilister som trotsar förbudet mot användning av mobiltelefon under färd.

□

Rapport från ett ihjältiget seminarium

av Anita Lilburn

Användningen av utarmat uran i projektiler kan innebära fara för liv och hälsa långt efter kriget slutat. En konferens om detta hölls i Stockholm våren 2004. Ett uppföljningsseminarium hölls i slutet av 2005. Här en rapport från detta seminarium. – Rapportören, Anita Lilburn, är ordförande i SISK, och aktiv i Arbetsgruppen (se nedan)

Sedan början av nittio-talet har USA använt pansarbrytande vapen med den giftiga och radioaktiva tungmetallen utarmat uran (= depleted uranium, DU) i Irak, Jugoslavien och Afghanistan. DU är en restprodukt från produktionen av kärnvapen och kärnkraft och vapenindustrin får den nästan gratis. I Irak användes vapnen dels i första Gulf-kriget 1991 och har sedan 2003 också använts i angreppen på olika städer i landet.

När DU-missiler träffar sitt mål antänds de, DU förångas och blir till mikroskopiskt små uranoxidpartiklar som kan hålla sig svävande i luften och färdas långt med vindarna. De lägger sig på marken som ett fint stoft, tränger ner i jorden och i grundvattnet.

Den 16/11 2005 hölls på Riksdagshuset ett seminarium om dessa vapens effekter på civilbefolkningens hälsa. Seminariet anordnades av "Arbetsgruppen för studier och dokumentation av krigets miljöeffekter" i samarbete med Miljöpartiet och var ett uppföljningsseminarium till den fyra dagars konferens om DU som anordnades av Arbetsgruppen i april 2004 i Stockholm och Uppsala.

Talare var Chris Busby och Pekka Haavisto och den irakiske barnläkaren dr Al Mujtadi. Busby är lågdosstrålningsexpert vid Liverpool Universitet, vetenskaplig sekreterare för European Committee on Radiation Risk och konsult på brittiska försvarsdepartementets DU-kontrollorgan (DUOB). Haavisto är f.d. miljöminister från Finland och till helt nyligen chef för FN:s miljöprogram (UNEP)

Som ordförande för UNEP ledde Pekka Haavisto miljöundersökningarna i Irak, Afghanistan och på Balkan där förhöjda halter av DU uppmättes på de bombade områdena. Han var då uttalat kritisk mot

bruket av DU-ammunition. Sedan september 2005 har Haavisto fått andra uppgifter och är numera EU:s speciella sändebud för Sudan. Under konferensen visade han sig ytterst försiktig i sina uttalanden och lät sig inte intervjuas av journalister

Chris Busby däremot var mycket tydlig i sitt fördomande av DU-ammunition. Han framhöll att etablissemangen skyler över riskerna med radioaktiv strålning och lågdosstrålning på flera olika sätt. Han förklarade hur missvisande det är att jämföra faran med den naturliga bakgrundsstrålningen från berggrunden med den strålning som härrör från människoskapade strålningskällor, bl.a. DU. Det är när de små uranoxidpartiklarna *inandas eller på annat sätt kommer in i kroppen* (t.ex. genom öppna sår eller genom kontaminerad mat och dryck) som de blir farliga. **Skillnaden mellan att mottaga en yttre strålningsdos jämnt fördelad över kroppen och att utsättas för inre strålning är som skillnaden mellan att värma sig framför en kolbrasa och att svälja ett glödande kol.**

I Irak har förekomsten av bl.a. cancer och tidigare mycket ovanliga och fruktansvärda fosterskador ökat dramatiskt sedan 1991. C Busby visade följande cancerstatistik Från Basras Centralsjukhus:

	1991	2002
Leukemi	15	85
Lymfom	2	35
Cancer totalt	19	160

Fosterskadorna har ökat mer än tio gånger i detta område som utsattes för bombningar med DU 1991.

I slutet av seminariet visade Dr Al Mujtadi bilder på svårt missbildade barn som fötts i Basra-

området sedan mitten av 1990-talet, barn utan armar och ben, utan hud, med ett öga mitt i pannan etc. Ovanliga missbildningar som tidigare inte förekommit i Irak.

Av de amerikanska och brittiska soldater som utsattes för DU under angreppen på Irak, Afghanistan och Balkan har minst en tredjedel insjuknat i cancer och andra sjukdomar och av de barn som fötts efter deras hemkomst har många uppvisat samma skador som barn i de bombade länderna.

Varför denna tystnad ?

DU-vapnen är en av många människotillverkade källor till radioaktiv strålning. Dess effekter är toppen på ett isberg av ökad cancer och genetiska skador på mänsklighetens arvs massa, skador som förtigs både internationellt och nationellt. (Ex Irak, Chernobyl, Harrisburg)

Även i Sverige råder informationsblockad mot frågan. Av alla de tidningar, radio- och TV-kanaler Arbetsgruppen kontaktade och inbjöd till seminariet var det bara Flamman, Miljömagasinet och Nerikes Allehanda som rapporterade. Lokalradion i Närke sände också ett inslag om misstankarna att Bofors tillverkade DU-vapen. Men det var allt. Radiokanalerna God Morgon Världen och Kaliber gjorde visserligen utförliga intervjuer med C Busby men dessa har i skrivandets stund inte sänts på radio. Situationen var för övrigt densamma i april 2004. Av över 100 inbjudna massmedier var det då bara TV 4 och Uppsala Nya Tidning som omnämnde konferensen.

DU-vapen har radikalt förändrat modern krigföring. Numera är det inte den som har flest och störst pansarvagnar som vinner kriget utan den som besitter DU-vapen. Busby anser det sannolikt att Sverige, som ju har en stor vapenexport till USA, tillverkar DU-missiler – de skulle helt enkelt inte vara konkurrenskraftiga på vapenmarknaden om de inte gjorde det. Det stora övningsfält för provskjutningar som regeringen nyligen upplåtit åt EU och indirekt NATO är väl ägnat att testa DU-vapen. Det finns alltså ekonomiska intressen av att det inte väcks en folkopinion mot detta massförstörelsevapen. Politiskt skulle det också bli ett stort problem för regeringen om det blev allmänt känt att svenskar skickas på militära och civila uppdrag till områden med hög radioaktiv strålning. Vem skall betala skadestånd efter insjuknade och döda? I Italien, England och Kanada har efterlevande fått höga ersättningar för anhöriga som dödats av strålningen.

Det radioaktiva nedfallet respekterar inga nationella gränser. Chris Busby berättade att mätinstrument i södra England visat kraftig ökning av radioaktiv strålning en kort tid efter angreppet mot Irak 2003.

Omkring 20 länder förfogar över DU-vapen. Enligt fokrätten får ett vapen inte

- 1) fortsätta att döda och skada när kriget är över,
- 2) orsaka utbredda och långvariga miljöskador eller
- 3) ha skadeeffekter långt utanför slagfältet

DU-vapen bryter mot alla dessa kriterier och är följaktligen, enligt en rad folkrättsexperter, förbjudna

□

Mer information om DU-konferensen 2004: www.uraniumconference.org

Avs.:
Sveriges Världsfederalister
c/o Bellander, Kärrgränd 36
162 46 VÄLLINGBY

FÖRENINGSBREV

VÄRLDEN OCH VI nr 1 2006

Årsmöte SVF

Sveriges Världsfederalisters årsmöte hålls normalt i april. I år har vi fått skjuta på det till hösten. Kallelse kommer i nästa nummer av Världen och Vi. Om inget oförutsett inträffar kommer årsmötet att vara i Göteborg.

Det händer att våra läsare skickar insändare, kommentarer eller artiklar för publicering i "Världen och Vi". Eller att läsare ger uppslag eller kommer med annan information – t.ex. i form av weblänkar – som kan "bakas in" i tidningens innehåll. Allt av värde för vårt ämnesområde "FN, demokrati och federalism" – mottages med tacksamhet !

Världen och Vi (VoV) är en kulturtidskrift som vill diskutera

- ? förutsättningarna för en global demokratisk rättsordning
- ? reformering och stärkande av Förenta Nationerna
- ? federalism på lokal, regional och global nivå

Världen och Vi utkommer med fyra nummer per år.
Web-adress: hem.passagen.se/svf/vov.htm

Ansvarig utgivare:
Bengt Lindqvist

Redaktionskommitté:
= Jan Bellander -- tel / fax (08) 795-6004,
Kärrgränd 36, 162 46 Vällingby
e-post: jan.bellander@telia.com
= Karl af Geijerstam
e-post: karlafg@yahoo.com

VoV skickas till alla medlemmar i Sveriges Världsfederalister (SVF), se rutan till höger. Man kan också prenumerera: helår 100:- kr, (lösnummer 25:- kr)

Utgiven av Sveriges Världsfederalister (SVF)
c/o Karl af Geijerstam, Trädgårdsvägen 18
468 32 VARGÖN

postgiro 5 55 50-8

Föreningen Sveriges Världsfederalister (SVF) är den svenska organisationen i World Federalist Movement (WFM).

WFM är en internationell rörelse som sedan 1947 har verkat för reformering och demokratisering av Förenta Nationerna, och för en starkare global rättsordning. WFM, som har konsultativt status i ECOSOC (FN:s ekonomiska och sociala råd), verkar inom olika globala samhällsfrågor, så som folkrätt, nedrustning, miljö, mänskliga rättigheter och utveckling.

SVF vill också väcka diskussion om federalism och om dess betydelse för fred och utveckling – lokalt, regionalt, och på lång sikt i en federation av alla världens stater, en **demokratisk världsfederation**.

SVF är medlem i Svenska FN-förbundet.

SVF söker med olika projekt bidra till debatten om lösningar på världsomspännande problem samt FN:s reformering. Vi vänder oss till alla er som har intresse för globala frågor.

Web-adress: hem.passagen.se/svf/

Medlemsavgift/ år:

helbetalande: 200:- kr

nya medlemmar (första året), samt medlemmar under 26 år: 100:- kr

postgiro 5 55 50-8